

Historische Krings Maarszen

23e Jaargang no. 1, februari 1996

CAFE-RESTAURANT

**„GEESBERGE”
aan de Vecht**

MAARSSSEN

voor al
uw bruiloften en partijen

Michel en Cokky Heinsius
Zandpad 23 - Maarssen
Telefoon: 0346-561435

AANNEMERSBEDRIJF

BRINKHOF

- * Nieuwbouw
- * Verbouw
- * Onderhoud
- * Renovatie

Machinekade 6
MAARSSSEN

Tel.: 0346-561456
Fax: 0346-550579

**GEURTSSEN-
KOETSVELD**

- * assurantien
- * financieringen
- * hypotheeken
- * leasen
- * pensioenen

Raadhuistraat 15
3603 AV Maarssen
Tel.: 0346-561680/567757

0346-569290

REO'S
STOFFENBOETIEK

HISTORISCHE KRING MAARSSSEN

Opgericht 11 september 1972, opgenomen in het verenigingenregister bij de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Utrecht en Omstreken onder nummer 40476918.

Bestuur: J.H. Sagel, voorzitter, B. Visschedijk, secretaris, Postbus 90, 3600 AB Maarssen, tel.: 0346-567596, Mevr. G.M. Willekes-van Putten, penningmeester, giro 2907376, H. Blaauw, Mevr. M.C. Hatzmann-Scheltema, Mevr. H. Pouderoyen, J. Kottman, B. de Ruiter en A. de Zwart.

Lid van verdienste: Mevr. J.G. Zwijs-Brink (20-02-84) en drs. W. Smits (10-02-94).

Erelid: N. van Tricht (10-02-94), Mevr. A.H. Hogenhout-Hofman (09-02-95).

Redactie: K.E. Driehuys, Mevr. M.C. Hatzmann-Scheltema, Mevr. A.H. Hogenhout-Hofman, drs. J.W. Verhoef.

Redactie-adres: Mozartlaan 5, 3603 BD Maarssen, tel.: 0346-565471.

Ledenadministratie: Mevr. G.M. Willekes-van Putten, Bloemstede 51, 3608 TH Maarssen, tel.: 0346-573173.

Werkgroep archeologie: H. Blaauw, Bloemstede 193, 3607 TB Maarssen, tel.: 0346-562425.

23e Jaargang no. 1, februari 1996

Verschijnt 4 x per jaar

Kringnieuws

Jaarvergadering op 22 februari 1996

Op 22 februari houdt de Historische Kring haar jaarlijkse algemene ledenvergadering. Zie de convocatie elders in dit periodiek. Het huishoudelijk gedeelte van de vergadering speelt zich af voor de pauze. Na de pauze gaat een oude wens van het bestuur in vervulling: de molenaar van de Trouwe Wachter in Tienhoven, de heer C. Verbiest zal aan de hand van dia's een lezing houden.

Hij zal het hebben over de rijke historie van deze molen, waarvan hij zeer goed op de hoogte is. Niet alleen is hij al meer dan dertig jaar de beheerder, hij heeft ook uitgebreid archiefonderzoek gedaan naar deze historie.

De ontwikkeling van het woonhuis in Nederland

Op donderdag 18 april 1996 spreekt de heer H. Zantkuijl voor de Historische Kring. Hij is uitgesproken deskundig op het gebied van de ontwikkeling van het woonhuis in Nederland en heeft menig maal daarover gepubliceerd. Jaren geleden heeft hij al eens een lezing gehouden voor de Kring over dit onderwerp, deze lezing was toen een groot succes. Daarom leek het een goed idee om hem nog eens uit te nodigen voor een vervolg op die avond. Zoals al onze avonden : om 20.00 uur in de Open Hof, Kerkweg 60 in Maarssen. Toegang gratis voor leden, niet-leden betalen f 2,50.

Excursie naar Zutphen op 11 mei 1996

Op 11 mei a.s. gaan we een excursie maken naar de fraaie Hanzestad Zutphen. Leden en niet-leden zijn daarbij welkom. Elders in dit periodiek wordt hierop nog uitgebreid ingegaan.

Archieven in de provincie Utrecht

De provincie Utrecht heeft een gewijzigde herdruk uitgegeven van de folder 'Wegwijs in de Utrechtse archieven'. Alle openbare archieven van de provincie worden erin vermeld, met de openingstijden en

De theekoepel van de Leeuwenborg, zoals hij nu nog valt te bewonderen. Foto : J.H.Sagel

de adressen. Stukken kan iedereen daar gratis inzien.

De folder geeft verder een beknopte toelichting op wat waar te vinden is en bevat een korte literatuurlijst met basisinformatie over onderzoek in de archieven in de provincie Utrecht.

Gratis exemplaren van deze mooi verzorgde brochure zijn aan te vragen bij de afdeling Communicatie van de provincie, tel.030-2582222.

Maquette theekoepel Leeuwenburg

In de statuten van de Historische Kring Maarssen staat dat we als een van onze doelstellingen hebben het 'bevorderen van de conservering van historische monumenten en voorwerpen van historische waarde'. Daarom heeft het bestuur besloten in te gaan op het aanbod een maquette te kopen van de theekoepel van Leeuwenburg.

Deze mooie maquette is vervaardigd door de heer G.T. Voorn te De Meern en is een getrouwe weergave, op schaal, van de theekoepel langs de Vecht, vlakbij Geesberge.

Benno Visschedijk, secretaris.

Niet meer helemaal nieuw in het bestuur

Even voorstellen

Vlak voor de hongerwinter in Rotterdam geboren, ben ik op driejarige leeftijd naar Bandung in (toen nog) Nederlands-Indië verhuisd. Daar is de kiem gelegd voor een interesse in mystieke zaken.

Eind 1956 in Nederland teruggekeerd gingen wij ieder weekend op verkenningstocht, omdat mijn ouders vonden dat ik ook de Europese kunst en cultuur moest leren kennen. Mijn aandacht ging toen al uit naar architectuur.

Via een opleiding in het bibliotheek- en documentatiewerk, één jaar zwerven door Frankrijk en werken in de reclame, ben ik uiteindelijk in het personeelswerk terecht gekomen.

Na o.a. in Heerenveen en Amsterdam gewoond te hebben, ben ik in 1979 naar Maarssenbroek verhuisd, waar de ontdekking van de Forten van de Hollandse Waterlinie en de mooie panden

langs de Vecht, aanleiding was om lid te worden van de Historische Kring. Daarin ben ik sinds vorig jaar, samen met anderen, actief bezig met het opzetten en ordenen van een krantenarchief met artikelen over ons mooie Maarssen. Mijn documentatie-opleiding komt mij daarbij uiteraard goed van pas.

Na twintig jaar bij de arbeidsvoorziening te hebben gewerkt, kreeg ik de mogelijkheid een hartewens te vervullen, waarbij ik ook mijn andere hobbies fotografie en wandelen ruimschoots kon botvieren. In april van dit jaar ben ik op pelgrimstocht gegaan naar het graf van de apostel Jacobus de Meerdere in het Noord-Spaanse Santiago de Compostela.

Nu ik daarvan terug ben, hoop ik me verder te kunnen inzetten voor het behoud van al het moois in onze gemeente.

Hanny Pouderoyen

Kring Kroniek

30-11-1995 Lezing over Willibrord

Een bijzonder boeiende avond. De heer Staal hield zijn lezing aan de hand van dia's. Voor de pauze zagen we afbeeldingen van Willibrord, die scènes uit zijn leven moesten voorstellen, zoals het aan land gaan in Katwijk en het dopen van bekeerden. Na de pauze waren het voornamelijk afbeeldingen van de heilige Willibrordus, zoals hij werd afgebeeld door de eeuwen heen, met de diverse symbolen van de wonderen, die hij verrichtte. Ondanks het naderende Sinterklaasfeest was er toch ruime belangstelling voor dit niet Maarssense onderwerp. Er waren ook een aantal belangstellenden van buiten onze ledenkring. Van wie wij natuurlijk hopen dat zij ook lid zullen worden.

11-05-1996 Excursie naar Zutphen

Op 11 januari j.l. sprak voor de Historische Kring de heer M. Groothedde, stadsarcheoloog van Zutphen. In zijn lezing kwam naar voren dat deze stad een lange en rijke historie heeft en dat daarvan nog veel over is, dat nu nog te bewonderen valt. Bovendien is Zutphen een hele gezellige winkelstad. Wij nodigen daarom graag leden en niet-leden van de Kring uit om met ons mee te gaan op een bus-tocht naar Zutphen op zaterdag 11 mei a.s.

We vertrekken om 9.00 uur bij de brandweerkazerne bij het Harmonieplein. Om 10.30 uur zijn we in Zutphen, waar we starten met een rondwandeling onder leiding van enkele deskundige gidsen. Tijdens de wandeling stoppen we voor een kop koffie of thee, die u wordt aangeboden door de Historische Kring.

Rond 12.30 uur krijgt iedereen de gelegenheid om op eigen houtje de stad te verkennen. Een bezoek aan de Librije behoort tot de mogelijkheden; dit is de bibliotheek van de St. Walburgs kerk, er liggen zeer kostbare manuscripten en incunabelen. De meest waardevolle zijn met een ketting aan de lesse-naar vastgemaakt.

Het Stedelijk Museum is gevestigd in een Dominicaner Klooster uit 1293. Men vindt er archeologische vondsten, een verzameling Graafschapse klokken en een collectie zilver, kleding en antiek speelgoed.

In museum Henriëtte Polak aan de Zaadmarkt, een voormalige herberg, wordt moderne figuratieve kunst tentoongesteld. Op de bovenverdieping is nog een schuilkapel uit de zeventiende eeuw. Uiteraard mag u zich beperken tot het bezoeken van het winkelgebied, zaterdagmiddag is er markt.

De lunch gebruikt u op eigen gelegenheid. De binnenstad van Zutphen heeft daarvoor vele mogelijkheden; zelf iets meenemen kan ook.

Om 14.30 uur verzamelen we weer bij de bus. Vervolgens rijden we via een andere route terug naar Maarssen; als de tijd het toelaat gaan we via Bronkhorst, het kleinste stadje van Nederland: 160 inwoners. Van het kasteel en de vestingmuren is niets meer over, maar er zijn nog genoeg andere bezienswaardigheden. Daarna rijden we door Doesburg met zijn prachtige historische binnenstad. Om ± 17.00 uur zijn we terug in Maarssen.

De kosten bedragen f 22.50 voor leden en f 27.50 voor niet-leden. Opgeven en betalen kan op onze jaarvergadering van 22 februari en de ledenavond van 18 april a.s. Ook kunt u het verschuldigde bedrag overmaken op girorekening 2907376 t.n.v. Penningmeester Historische Kring te Maarssen, onder vermelding van Excursie 11 mei en het aantal personen. De inschrijving stopt zodra de bus vol is, dus wacht niet te lang met opgeven.

Bibliotheek : Nieuwe aanwinsten

Kastelen en Ridderhofsteden in Utrecht van uitgeverij Matrijs, onder auspiciën van de Stichting Utrechtse Kastelen, verschenen in november 1995.

Bij de samenstelling van dit boek is men er van uitgegaan, dat een kasteel een middeleeuws gebouw is, waarin verdedigbaarheid en bewoonbaarheid worden gecombineerd. Deze definitie bracht met zich mee, dat de redactie, bestaande uit negen personen, werd geconfronteerd met een aantal twijfelgevallen, waarover u in de verantwoording kunt lezen. De honderdzeven huizen, die onder de loep worden genomen liggen door de hele provincie verspreid. Voor Maarssen zijn Bolenstein, Ter Meer, Snaafburg en Slot Zuylen nader belicht.

Een werkelijk schitterend naslagwerk, met prachtige foto's in kleur, zowel als zwart-wit, door vierenvijftig verschillende auteurs in een prettig, leesbare stijl geschreven.

Boeken van de plank

Deze boeken kunt u gratis lenen als u lid bent van de Historische Kring. Anders betaalt u een statiegeld van f 25,- per boek.

Utrecht en omstreken in 19e-eeuwse foto's, Bib.nr.0475-C01.40, samengesteld en vormgegeven door Kees Nieuwenhuijzen, uitgegeven in 1975 door uitgeverij Van Gennep in Amsterdam.

Een schitterend boek voor mensen, die de stad Utrecht goed kennen en graag nog eens willen zien, hoe het vroeger was. De meeste foto's zijn al een eeuw of langer oud. Je krijgt werkelijk een heel compleet beeld van Utrecht, zowel van de stad, als wel van de mensen, die er toendertijd leefden en werkten. Op de foto's heb ik slechts één auto kunnen ontdekken, terwijl het wemelt van fietsen, bakfietsen, karren en trams. Ook maken we nog kleine uitstapjes op de foto naar Zeist, Driebergen en Houten.

Leer mij ze kennen De Stichtenaren, Bib.nr.0441-C01.06, van W. van Beusekom, uitgeverij Sijthoff te Leiden. Dit boekje is geschreven in de zestiger jaren, naar aanleiding van het verschijnen van dergelijke boekjes over Groningers, Drenten, etc.. In de inleiding vraagt de auteur zich af, of er eigenlijk wel Stichtenaren bestaan en dat wordt dan in het boekje nader uiteengezet.

Willem van Leusden. Essays over een verhard romanticus, Bib.nr.1324-B01.59. Geschreven door Dick Adelaar, Jos van Asperen en Michiel Roding. De auteurs belichten de kunstenaar vanuit zijn werk, waarvan zij ieder een ander aspect voor hun rekening nemen. Deze werkwijze geeft een goed inzicht in de plaats, die van Leusden inneemt in de geschiedenis van de Nederlandse kunst van de 20e eeuw. De vele afbeeldingen van bekend en onbekend werk zijn daarbij bijzonder illustratief. Een interessant boek over een kunstenaar, die jaren in ons dorp heeft geleefd en gewerkt.

Van de redactie

1. Het overnemen van artikelen zonder toestemming van de redactie is verboden.
 2. De inhoud van de artikelen is voor de verantwoording van de auteur.
 3. U kunt kopij voor het volgende nummer inleveren voor 30 maart 1996.
-

Een praatje bij een plaatje

De Breedstraat op een prentbriefkaart omstreeks 1905.

Geheel links wordt het huis op de hoek van de Breedstraat en de Bolensteinsestraat geschilderd door schilder Van Vredendaal, die op de Diependaalsedijk woonde. Naast de schilder in zijn lange schildershemd staat de bewoner van het huis, Willem van Breukelen.

Van Breukelen had in zijn woning een winkeltje, waarin hij allerlei soorten manden en borstelwerk verkocht. Ook handelde hij in stelen voor bezems en schoppen. Daarnaast verkocht hij aan de jeugd snoepgoed.

Je kon bij hem voor 'een cent van het blad' of voor 'een halve cent van het blad' kopen. Op zijn toonbank lag, op twee wat groot ugevalen dienbladen, het snoepgoed uitgestald. Op het ene blad alles voor een cent op het andere alles voor een halve cent. Het waren droppen, dropveters, spekkies, stukjes zoethout, stukjes laulierdrop, toffees en niet te vergeten 'salmenakkiedrop', kleine, erg zoute, ruitvormige platte dropjes, dertig (of waren het er twintig ?) voor een cent en vijftien of tien voor een halve cent, verpakt in een stukje papier.

Een cent om te versnoepen was een heel bezit. Je verbraste hem niet zomaar. Je zocht dan ook een hele tijd voor je een keus maakte. Een snoepje voor een cent of twee kleinere van het andere blad.

Wat werd Van Breukelen boos als je met je vingers aan zijn koopwaar kwam!

Zijn manden, borstelwerk en stelen ventte hij uit op een kleine handkar.

De twee jongedames rechts, staan bij het hek van de R.K.kerk. Goed is het muurtje onder het hek te zien, dat nu geheel in de straat is verdwenen. Het muurtje is niet verzakt, maar de Breedstraat is in de loop der tijd omhoog gekomen.

De oude brug en brugwachterswoning sluiten de kaart mooi af.

A.H. Hogenhout-Hofman

Jeugdhervormingen van de schrijfster.

Het conflict tussen H. Berendtzen, katholiek priester te Maarssen, en J. Heydendaal, advocaat te Utrecht

Tijdens mijn studie geschiedenis kom ik regelmatig in de letterenbibliotheek aan de Wittevrouwenstraat in Utrecht. Het is een van de grootste wetenschappelijke bibliotheken met een "open structuur", dat wil zeggen: je kunt de boeken zelf van de plank pakken. De letterenbibliotheek is gehuisvest in het voormalige koninklijke paleis aan de Drift. Utrecht was namelijk tijdens de Franse bezetting de residentie van koning Lodewijk Napoleon, de broer van Napoleon Bonaparte, die door zijn grote broer als een soort marionettenkoning op de Nederlandse troon was gezet. Eigenlijk direct na het vertrek van de Fransen werd het enorme paleiscomplex, dat schuil gaat achter veel verschillende gevels, in gebruik genomen als universiteitsbibliotheek. Door de open structuur is het aardig gewoon eens te neuzen. Tijdens dat neuzen stuitte ik op een alleraardigst boekje uit 1778 waarop ik dit artikel baseerde.

Zoals aan het einde van de achttiende eeuw gebruikelijk, heeft het boekje een titel die bijna een halve bladzijde bestrijkt: *Eenvoudig verhaal van het beloop en den uitslag der procedures tus-schen H. Berendtzen, Rooms Priester te Maars-sen, J. Stevens en wylen L. van Crombrugge, Roomsche Priesters te Utrecht ter eenre, en Mr. J. Heydendaal Advocaat te Utrecht ter andere zyde. Over de trouwigheid jegens het vaderland en desselfs Souvereinen en Regenten, afgeloop-en, eerst voor den Edelen Achtbaren Gerechte der stadt Utrecht, en daar na by appell voor den Edelen Hove Provinciaal binnen de selve stadt van de jaren 1769 tot het einde van 1777 met een bondige wederlegging van 't gene de selve Mr. J. Heydendaal in zyne schriften heeft inge-bragt tot stavinge zyner beschuldigingen tegen genoemde Roomsche Priesters*. Het boekje is geschreven door H. Berendtzen, katholiek priester te Maarssen. Het heeft 192 bladzijden en is uitgegeven door Cornelis Kribber, "Boek en Landkaart Verkoper agter het stadhuis", in 1778.

De insteek van het proces dat de priesters aan-spanden tegen J. Heydendaal was een principiële zaak. Konden katholieken wel goede vaderlanders zijn? Erkenden katholieken niet kritiek-loos de paus als feilloos en hoogste gezag? In die achttiende eeuw waarin het proces werd aangespannen waren dit brandende vragen. Nog in 1734 was het gerucht verspreid dat alle gereformeerden door katholieken in de St. Jans-nacht zouden worden vermoord. De katholieken

beefden, immers dit zou het teken voor de "te-genaanval" van de gereformeerden kunnen zijn. Een bloedige confrontatie bleef echter uit. Maar duidelijk was dat de verschillende geloven op zeer gespannen voet met elkaar stonden. De gereformeerden stonden sterker dan de katholieken omdat de gereformeerde godsdienst ook de godsdienst van de overheid was. Bovendien werden in verschillende geschriften, o.a. van de hand van Heydendaal, het katholieke geloof en de katholieke gelovigen in een kwaad daglicht gezet.

Het boekje van Berendtzen begint met het ver-slag van het proces dat van 1769 tot de uit-spraak in hoger beroep op 19 december 1777 zou duren. De katholieke priesters vonden dat zij onterecht werden beschuldigd van het niet sa-men willen werken met o.a. de Jansenisten, een franse stroming in de R.K. kerk die in Nederland zou leiden tot het ontstaan van de Oud-Katholie-ke kerk, en het geen goede vaderlanders zijn. Het proces draaide uit op een acht jaar durende theologische strijd die ik de lezer in het kader van dit artikel zal besparen. Ook het Provinciaal Ge-rechtshof wilde in deze theologische strijd liever geen partij kiezen en het conflict in de minne schikken. J. Heydendaal lijkt bereid daaraan mee te werken en geeft op 19 december 1777 een schriftelijke verklaring af waaraan hij min of meer zijn beschuldigingen aan het adres van de vier priesters intrekt:

Verklaaringe van den Heer Johan Heydendaal:

Aangezien het koomt te blyken, dat aan den Edelen Hove Provinciaal van Utrecht aange-naam zoude zyn, dat het proces ongedecideert hangende tusschen H. Berendtzen, J.F. Groothuys, L. Crombrugge, J. Stevens, appellanten in deze, en J. Heydendaal geappelleerden, door den minnelyk accoord wierde ver-effend en afgedaan, en dat daar toe kan diens-tig zyn een declaratoir van den geappelleerden; zoo verklaart en betuigt hy by dezen, uit consideratie der verklaringe der gevoelens, welke de appellanten by responsiven personeel gedeclareert hebben te hunne te zyn, des-selve te houden voor getrouwe onderdanen, en voor zodanige personen, op welke niet mogen worden toegepast de reproches van een onrechtzinnig gedrag of lorrendraaierye, welke in het bekende "Historisch Verhaal" gedaan zyn zekere aldaar gedezigeneerde zendelingen. Des t'oirkonde is door my eigenhandig onder-tkend op den 19. december 1777.

*Was getekend:
en lager:*

*J. Heydendaal
My praesent
H.H. v.d. Heuvel*

Na acht jaar procederen trekt Heydendaal de beschuldiging aan het adres van de vier priesters feitelijk in. Hij stelt dat de beschuldiging van onrechtzinnig gedrag en "lorrendraaierye" d.w.z. onzin uitslaan, niet van toepassing is op de vier priesters. Toch lijkt H. Berendtzen, de priester uit Maarssen, niet tevreden met deze uitkomst van het proces. Hij wil genoegdoening voor de geleden schade, en het intrekken van de beschuldiging tegen alleen deze katholieke priesters gaat hem niet ver genoeg. Op 3 januari 1778 schrijft hij een brief aan Heydendaal.

Berendtzen schrijft dat hij erg blij is met de verklaring die Heydendaal op 19 december heeft afgegeven ter herstel van zijn eer en faam. Hij is blij dat het in de loop van proces blijkbaar duidelijk is geworden voor Heydendaal, dat het feit dat de katholieke priesters altijd kritiekloos de paus volgen een verzinsel is. Ook is volgens Berendtzen onomstotelijk vast komen te staan dat de trouw aan het vaderland ook in het geval van de katholieke priesters zodanig is, dat er geen enkele reden is daar aan te twijfelen. Maar de verklaring en het intrekken van deze beschuldigingen is

niet genoeg. In Heydendaals *Historisch en Berendeneerd Verhaal* waren de katholieke priesters als missionarissen afgeschilderd, om het katholieke geloof te verspreiden in de protestantse Bataafse Republiek. Volgens Berendtzen moest hij zo'n grove beschuldiging wel voor het gerecht brengen, zeker omdat Heydendaal uit de kranten en het boekje "*Eenige dringende reden enz*" had kunnen weten dat de beschuldiging ongegrond was.

Als de verklaring van Heydendaal oprecht is, dan vindt Berendtzen het niet meer dan redelijk dat Heydendaal de priesters de geleden schade vergoed. Hij is immers de "injusta causa damni", de oorzaak van de schade. Berendtzen vindt dat het feit dat het Hof geen uitspraak wilde doen, Heydendaal niet ontslaat van zijn morele verplichting de schade te vergoeden: "*Ik denke niet dat UE. dezen ontwyffelbaren reden der gezonde theologie zal tegenspreken. Wanneer UE. aan dezen pligt van conscientie niet voldoet, dan zal de Goddelyke rechter de overtreding 'er van op UE. verhaalen*". Berendtzen brengt zwaar geschut in stelling. Indien Heydendaal niet met een schadevergoeding over de brug komt, dan zal God hem bestraffen. Natuurlijk is het protestantse geloof anders, maar "*worden de zulken, die diergelyks doen volgens uwe theologie ook niet voor valsche beschuldigers gehouden?*", vraagt Berendtzen aan Heydendaal. Berendtzen besluit zijn brief met: "*Neemt niet qualyk, myn Heer, dat ik UE. deze dingen openhartig schryve: de pligt van de Christelyke Liefde dryft er my toe aan, en zo UE voor deze heilzame vermaningen niet doof is, zal de goedertiere Godt UE. verder genade verleenen*". Berendtzen voelt zich in ieder geval in theologische zin de meerdere van Heydendaal. Als de laatste nu maar braaf doet wat Berendtzen zegt, dan zal de goede God het hem vergeven. Bovendien zegt Berendtzen het niet ter eigen voordele, maar uit christelijke liefde voor Heydendaal te doen.

Heydendaal moet onaangenaam verrast zijn door de brief van Berendtzen. Hij is er van overtuigd dat het conflict is afgehandeld. Ook heeft hij geen behoefte het debat opnieuw te openen. Bovendien zullen de uitlatingen van Berendtzen in een samenleving die, veel meer dan de onze, doordrongen is van het christendom hard zijn aangekomen bij Heydendaal. De laatste schrijft dan ook op 5 januari 1778 aan Berendtzen dat

het hem zeer spijt dat de eerwaarde na het vriendelijk getroffen accoord nieuwe twistappelen blijft opwerpen. Om niet tot verdere verwijdering te komen wil hij niet de gelegenheid te baat nemen om de beschuldigingen te ontkrachten, wat volgens hem zeer eenvoudig is. Heydendaal mag dan wel advocaat zijn, theologische retoriek is hem niet vreemd. Hij schrijft Berendtz en dat hij de Vorst der Vrede wiens geboorte met vreugde gevierd is, het is namelijk het kerstmis geweest, zal bidden om de eerwaarde van zijn scheurzieke geest te verlossen en hem te vervullen met de Geest van Vrede en christelijke verdraagzaamheid. Voor zichzelf in de gebeden van Berendtz aan te bevelen komt Heydendaal nog met een bijbelcitaat in het latijn, nota bene de taal van de katholieken: *Supportemus invicem donantes nobismetipsis, si quis adversus aliquem habet quaerelam: sigut et Dominus donavit nobis, ita et nos.*

De latijnse woorden die Heydendaal invoegt (*Supportemus.....ita et nos*) betekenen: Verdraagt elkander en vergeeft elkander, indien de een tegen de ander een grief heeft; gelijk ook de Here u vergeven heeft, doet ook gij evenzo. Deze woorden zijn afkomstig van de apostel Paulus, uit de brief aan de Kolossenzen (III v.13). Volgens Berendtz gebruikt Heydendaal de tekst van Paulus geheel onterecht. Want de apostel bedoelt hier juist bijzondere beledigingen door de een de ander aangedaan die oprecht door die ander vergeven moeten worden. Berendtz vindt dat Heydendaal maar moet aannemen "dat hem die [beledigingen] in alle opregtheid en waarheid van mynen kant vergeven zyn, en dat ik geen de allermiste afgekeerdheid in myn herte van hem hebbe." Berendtz zegt dat hij in de overtuiging was dat Heydendaal niets kwaads achter zijn brief zou zoeken. Hij wilde slechts een "zedeleering" geven: *"men mag niemand van grove stukken beschuldigen, nog ook verdagt maken, zonder daar van genoegzaane zekerheid te hebben om de zelve staande te kunnen houden, wel verstaande dat de een over den anderen geen gezag heeft..."* Daarom schreef Berendtz hem de brief *"gulhertig, gelyk een vriend aan een ander vriend zou doen, om hem daar door nog meer blyk te geven dat ik hem geen quaet herte toedroeg"*.

Berendtz lijkt zelfs een complot tegen de katholieken te zien. Het uiteindelijke doel van de

andere religies was om Kerkelijke Gemeenschap met de Katholieken te onderhouden, en dit *"de groote dryfveer is geweest in alle die bewegingen die ze van het begin dezer eeuw af tegen ons hebben gemaakt, en het oogmerk van die valsche beschuldigingen waar mede zy ons hebben overladen"*. De beschuldiging van "scheurmakers in de kerk" te zijn, erkent Berendtz niet. In zijn ogen zijn het de Jansenisten die de samenwerking met de moederkerk, d.w.z. de Rooms Katholieke kerk, onmogelijk maken. Hij erkent de wereldlijke overheid maar weigert diens godsdienst over te nemen. Hij zegt daar over: *"zo trouw en gehegt als wy in 't burgerlyke zyn aan het vaderland en aan de wereldsche overigheid, zo getrouw en gehegt zyn wy ook aan de kerk en de geestelyke overigheid: aan de eene in 't burgerlyke en aan de andere in 't geestelyke. Deze magten stryden niet tegen malkanderen: want zy zyn beide van Godt den Heere, en al wat van den Heere is, is wel geschikt: dog dat daar tegen strydig is verwerpen wy"*. De kerkelijke gemeenschap kunnen de katholieken volgens Berendtz niet met de Jansenisten onderhouden, maar dat wil niet zeggen dat hen de burgerlijke gemeenschap wordt geweigerd. Berendtz misgunt de Jansenisten de vrijheden die hen door de soeverein gegeven zijn niet. Als zij echter niet terugkeren naar de enige ware katholieke leer dan zal kerkelijke gemeenschap uitgesloten zijn. Uiteindelijk zullen de katholieken aan het langste eind trekken. Immers, de Heer heeft gezegd: *"alle planting, die myn Hemelsche Vader niet geplant heeft, zal uitgeroeid worden"* (Mattheus XV. v.13).

Met het herstel van de katholieke organisatie in 1853 en het feit dat de Katholieke Kerk op dit moment de grootste christelijke stroming in Nederland is, lijkt de overtuiging van onze plaatsgenoot achteraf gezien terecht, al bestaat de Oud-Katholieke kerk ook nog steeds. In ieder geval kunnen we concluderen dat we ruim tweehonderd jaar geleden in Maarssen in de persoon van H. Berendtz een zeer strijd bare priester hadden. Hij rustte niet voor hij zijn gelijk kreeg. Heydendaal werkte daar, door het conflict uit de weg te gaan, niet aan mee.

Kasper Driehuis

Bij de voorplaat

Wanneer je op zoek bent naar een aardige foto voor het omslag van het periodiek, die in het kader van de jaarlijkse wisseling dit jaar bij voorkeur iets uit Maarssenbroek moet laten zien, blijkt al snel dat er nauwelijks of geen Maarssenbroekse prentbriefkaarten bestaan. Dankzij de medewerking van de heer Frans Buitendijk, een van de drie fotografen die in 1985 gezamenlijk het fotoboek "Maarssenbroek Zwart Op Wit" maakten, zijn we er uiteindelijk toch in geslaagd een geschikte foto te vinden. Namelijk een foto van het voormalige spoorwegstation Maarssen dat pal naast het Amsterdam-Rijnkanaal in Maarssenbroek is gelegen. We zijn de heer Buitendijk zeer erkentelijk, dat hij deze foto van het oude station Maarssen alsmede de hierbij geplaatste foto van een deel van het interieur van het station (loketten en wachtkamertje), gratis aan de Kring ter beschikking heeft gesteld. Beide foto's zijn in juni 1975 gemaakt. Het NS-station Maarssen, dat voor de passagiersdienst jaren gesloten was geweest, werd in 1974 heropend om het sterk

groeijende aantal bewoners van het nieuwe Maarssenbroek een goede verbinding met Amsterdam en Utrecht te verschaffen. Op 12 september 1979 werd het huidige, nieuwe station Maarssen geopend en behoorde het uit 1890 daterende station van de foto tot het verleden. In de nabije toekomst, wanneer de geplande spoorverbreding, van twee naar vier sporen, tussen Amsterdam en Utrecht tot stand gebracht zal worden, gaat er mogelijk op deze plaats toch weer veel veranderen. Zo zal de naast de overweg gelegen voormalige boerderij van de familie Reijerse, waar thans het jongerencentrum Confetti - eerder getooid met de namen El Dorado en Alcatraz - is gevestigd, zeker gaan verdwijnen. Als dit gebouw afgebroken wordt, is er van de oude Maarssenbroekse boerderijen nog slechts één, bij de Haarrijn, overgebleven. Of het huidige stationsgebouw, al dan niet verbouwd, nog lang zal blijven bestaan is onduidelijk. Er zullen vanwege de uitbreiding van het aantal sporen waarschijnlijk wel meer perrons moeten komen. Ook schijnt

er sprake te zijn van verplaatsing en/of het bijbouwen van een tweede station in Maarssenbroek. Over het oude station valt nog te vertellen dat het oorspronkelijk iets groter was dan op de foto. Om te bezuinigen op de reparatie- en onderhoudskosten werd een deel van het gebouw, aan de Breukelense kant, afgebroken. Aan die zijde had het in de laatste jaren van zijn bestaan dan ook een eenvoudige wit gepleisterde muur. Het gebouwtje werd gedekt door een zadeldak met rondom overstekende luifels, die bij slecht weer enigszins beschutting boden. Het perron

was ten tijde van de sloop voor een groot deel nog bestraat met bruine klinkertjes. De serre, op de foto onder het moderne NS-logo, is een latere toevoeging. Van hieruit werd tot 1976 de overweg bediend. Van het kleine maar gezellige wachtkamertje herinner ik mij vooral het eenvoudige geëmailleerde oliëkachelletje dat de eerste, schaarse passagiers, die hier in 1974 weer opstapten, heerlijk verwarmde.

Hans Sagel

N°. 1785.

N°. 42

UTRECHTSCH E
COURANT

V R D A G
D E N 3 A P R I L

Deeze Dubbelde COURANT word voor den ordinairén prijs uitgegeeven.

N E D E R L A N D E N .

Gecommitteerden nogtans penetreerende het gewigt der zaak, zo wel als het belang van gene spoedige herstelling, hebben geene middelen onbeproeft gelaten, om dit heilzaam doelwit te bereiken, en tot dat einde daaglyks iterative reizen met den andren gebefoigneerd; wanneer zig ook al veeltyds Gecommitteerden uit de Barzery by hen hebben aangediend. En kun-

U TRECHT, den 6 April. Schön wy, totdus verré, in de laatste Nummers van ons Dagsehrift over het voorgevallene alhier op den 1den der gepast. maand, ons steds in dier voegen hebben misclaren, als wy maanen ten volle te beantwoorden,

Verkoop op Endelhoven en ander nieuws

Een paar maanden geleden kregen wij van de heer W. Koudijs te Brummen voor het archief van de Kring veertien exemplaren van de Utrechtse Courant cadeau. Door deze bijzondere gift, waar we de heer Koudijs zeer erkentelijk voor zijn, kunnen we een klein beetje een idee krijgen hoe deze krant, toen een landelijk blad, dat ongetwijfeld ook in Maarssen en Maarsseveen gelezen werd, er ruim tweehonderd jaar geleden uitzag. De Utrechtse Courant werd in 1785 uitgegeven door G. Nieuwenhuis te Utrecht. Het blad, dat meestal bestaat uit één, tweezijdig bedrukt vel, geschept papier, verscheen driemaal per week, op maandag, woensdag en vrijdag en bevat behalve

nieuws uit Utrecht ook veel algemene berichten, scheepstijdingen en advertenties uit andere delen van Nederland en zelfs wereldnieuws! Het oudste exemplaar in de collectie is No: 39 van vrijdag 1 april 1785. In het jongste nummer, de Utrechtse Courant van vrijdag 17 juni 1785, staat het volgende bericht over het toen nog ver weg liggende BARBARYEN (Noord-Afrika): "Tanger, den 7 Mey. Na eene langdurige opvolging van Stortregens en Donderbuyen, verzeld van lastige Oostewinden, brak hier des avonds om 8 uren van den 4 deezer, een verschrikkelyk Onweder uit. De Blixem sloeg, in het zelve, op het westerdeel van 't Kasteel, en wel in het Kruit-

Magazyn, alwaar nog 2 a 300 quintalen Buspoe-der lagen. De slag en vuuruitbarsting was allerselykst, en hadde al het effect van eene sterke Aardbeving. De vensters der Huizen van verscheiden Consuls, wierden er door ingeslagen: en op het Kasteel zyn omtrent 30 Moorsche Huisjes verpletterd. Het getal der gedooden word op 30 begroot. Tot heden is het onweder niet geheel bedaard."

Waarbij opvalt, dat door het lange onderweg zijn van het bericht, de bui wel erg lang duurt.

Vanzelfsprekend zocht ik heel nieuwsgierig in de kranten ook naar berichten uit Maarssen, Maarsseveen, Tienhoven en Zuilen en vond daarbij in No: 42 van 8 april 1785, als enige bericht uit onze huidige gemeente Maarssen, onderstaande advertentie:

"Verkoping te Maarsseveen, op de Plaats Endelhoven, aan de Rivier de Vecht, op Donderdag en Vrydag den 21 en 22 April 1785, van een zeer nette en zindelyke INBOEDEL, bestaande in keurlyke Moderne Meubilen, Paarden en Juweelen: Goud en Zilverwerk, Oost-Indische-Porcelynen, Engelsch-Aardewerk, Cristal, Glaswerk en Verlakte Goederen, Capitaale Spiegels, Schilderyen, Boeken, opgemaakte en onopgemaakte Lywaaten, Beddens, Tapyten, Carpetten en Matten, Koper en Tin, Roeschuitje, Vischnetten en Vischgereedschap, Broeyramen met hunnen

Lessenaars, en andere Goederen meer; en waar van de Catalogus te bekoomen is, te Amsterdam in 'T ROOMSCH CATOLICQ MAAGDENHUIS in de Spinhuissteeg, en te Maarsseveen ten Comp- toire van den Notaris VAN DEN HELM."

Waarmee we een mooi overzicht hebben gekregen van de vele, verschillende en dure goederen die zich toen op de buitenplaats Endelhoven bevonden. Overigens wel een schril contrast met de schamele boedel uit de Westbroekse Poldermolen in Zuilen die in 1825 publiek werd verkocht (Zie het artikel, "Het andere interieur", geschreven door Wallie Smits in Jaargang 13, nummer 1).

Nadat ik de kranten had weggelegd, bleef mij nog lang één van de advertenties door het hoofd spoken. Graag zou ik namelijk willen weten, maar dat zal natuurlijk nooit lukken, hoe het met de dame is afgelopen, die gereageerd heeft op de volgende oproep:

"Een Fatzoenlyke Juffrouw, het Huyshouden volkomen verstaande, en van wiens gedrag men goede informatie kan bekomen, genegen zynde, zich met een Heer en Dame na America te engageeren, kan zich met beslooten Briefjes adresseeren by den Boekverkooper M. SCHOONEVELD, te Amsterdam."

Hans Sagel

Het ontstaan van de Rooms-Katholieke school in Maarssen

Wij werden op het idee gebracht voor dit verhaal door mevrouw Hanne Reith, die ook de documentatie verzorgde. Zij hield enige tijd geleden een reünie voor haar klasgenoten van de lagere school. Onze vraag was toen wij hiervan hoorden ; hoe kwam de R.K.school in Maarssen tot stand en hoe was het om vijftig jaar geleden leerling van die school te zijn?

Wat vooraf ging

Een vrome bewoonster van Vechoever, Maria Dommer (1790-1840) wilde, zoals zoveel rijke mensen in die tijd, een hofje stichten voor arme oude vrouwen. In overleg met de pastoor besloot zij in 1835, voor dit doel het buiten Endelhoven aan te kopen en te bestemmen voor het verzorgen van zes arme vrouwen uit de parochie. Er werd een fonds gevormd en een Stichtingsbestuur benoemd. Op deze wijze werd het armen-

bestuur enigszins ontlast. Voor de verzorging werden een huishoudster en een dienstbode aangesteld. Maria Dommer bleef zelf ook bemoeienis houden met het reilen en zeilen van diegenen, die aan haar waren toevertrouwd. Zij moet niet alleen vroom maar ook menslievend zijn geweest. Volgens de overlevering werd er als zijzelf nieuwe kleding kocht, een zelfde bedrag besteed voor de armen.

Toen Maria in 1840 op vijftigjarige leeftijd over-

Een klas van de Rooms-Katholieke school te Maarssen omstreeks 1920.

leed, had zij in haar testament bepaald, dat de verpleging van de armen op dezelfde wijze moest worden voortgezet.

Dit gaf echter moeilijkheden, daar de verpleegden niet gehoorzaam wilden zijn aan de huishoudster en de dienstbode.

Het leek pastoor Van Bijleveld daarom raadzaam de verzorging aan religieuzen over te dragen.

Voor dit doel werd een overeenkomst gesloten met de Algemene Overste der Zusters van O.L.Vrouwe te Amersfoort. Dit lag voor de hand, want in 1840 waren twee zusters van deze orde naar Maarssen verhuisd, nadat de congregatie om interne redenen was opgesplitst. De zusters gingen wonen op de Schippersgracht 10, het huis met het stoepje. Hier stichtten zij een schooltje. Dit kon de gemeente echter niet toestaan, zij was bang voor concurrentie voor het gemeentelijk onderwijs.

De zusters waren blij nu een andere taak te kunnen vervullen. Zij namen niet alleen de zorg op zich voor de vrouwen, maar beheerden ook een bewaarschool en een naaischool op Endelhoven. Vanaf 1857 namen de zusters ook meisjes

in de kost, waarvoor zij het onderwijs verzorgden. Een nieuw verzoek aan de overheid om een leerschool op te richten werd eveneens geweigerd. Het hoofd van de plaatselijke school en de dominee waren ditmaal de grootste tegenstanders. Hierna volgde nog heel wat correspondentie over dit onderwerp. Het zou nog tot 1869 duren voordat toestemming voor het stichten van een R.K.meisjesschool werd verkregen.

Toelichting

Onze leerplichtwet is pas van 7 juli 1900.

Vrijwel alle ontwikkelde staten kennen sedert ±1900 een leerplichtwet. Pogingen om zo'n wet in te voeren dateren reeds uit de Middeleeuwen, o.a. Karel de Grote heeft zich hier al mee bezig gehouden. Deze pogingen hadden steeds geen resultaat, omdat er geen middelen waren om genoeg scholen te stichten en omdat de meeste ouders de inkomsten van de kinderen niet konden missen. (De wet op de kindarbeid stamt uit 1874. Dit was de Initiatiefwet van Van Houten, die uiteindelijk resulteerde in de Arbeidswet van 1889, waarin werd bepaald, dat kinderen onder

de twaalf jaar niet mochten werken.)

In het begin van de 19e eeuw komt de zogenaamde schoolstrijd op gang, die bijna een eeuw heeft geduurd. De voornaamste geschilpunten waren of het onderwijs een neutraal karakter moest hebben en of gemeentebesturen de scholen moesten gaan beheren. De scholen moesten een 'Christendom boven Geloofsverdeeldheid' als opvoedingsgrondslag hebben. (Wet - Van den Ende, 03-04-1806). De mogelijkheid tot het stichten van bijzondere scholen op initiatief van particulieren of instanties bleef wel open. De toestemming hiervoor moest het gemeentebestuur verlenen. Als beheerders van de openbare scholen gaven zij over het algemeen slechts toestemming voor de stichting van armen-scholen, die verbonden waren aan een weeshuis of andere liefdadigheidsinstelling, waarvan zij geen concurrentie hadden te duchten.

In 1848 kwam in de Grondwet de bepaling dat het geven van onderwijs vrij was. Nu had de gemeente geen zeggenschap meer. Maar weer kwamen er problemen, want ook binnen de Tweede Kamer kon men het niet eens worden. Vele liberalen waren zelfs tegen de door Thorbecke bepleite onderwijsvrijheid. Ook de Protestanten waren onderling verdeeld. De zogenaamde Groot Protestantse Beweging stond vooral afwijzend tegenover de vrijheid tot het stichten van Rooms-Katholieke scholen. Zij eisten een monopolie positie voor de openbare school van protestantse kleur, zonder dogmatische grondslag. Hun leider, de Utrechtse Hoogleraar G.J. Mulder had wat dit betrof grote invloed op Koning Willem III en deze bemoeide zich dan ook intensief met de totstandkoming van de wet op het lager onderwijs uit 1857. Eigenlijk greep deze wet weer terug op de oude wet van Van den Ende uit 1806: Opleiding tot alle Christelijke en Maatschappelijke deugden; bijzondere scholen kregen geen financiële steun van de overheid. Ook tegen deze wet ontstond tegenstand en zo begon de tweede fase in de schoolstrijd.

In 1889 bracht het eerste coalitie-kabinet van Mackay een wetswijziging tot stand, die ook aan bijzondere scholen een kleine subsidie toekende. Pas in 1917 kwam er financiële gelijkstelling voor het gehele lager onderwijs, geregeld in een nieuwe wet uit 1920.

Vervolg Endelhoven

Op 12 oktober 1869 werd toch toestemming verkregen een leerschool voor meisjes uit de pa-

rochie te openen en de kostschool werd opgeheven. Zuster M. Calasance begon de dag-school met twaalf leerlingen en op 1 september 1870 waren het er al tweenzeventig. Intussen hadden de jongens nog les op de openbare school.

In 1877, na het overlijden van pastoor Van Bijleveld *, die door Maria Dommer als haar erfgenaam was aangewezen, werd de R.K.kerk eigenaar van Endelhoven. Een probleem dat zich toen voordeed geeft nog eens aan hoe toegewijd Van Bijleveld aan het onderwijs was: de zusters ontvingen opeens geen schoolgeld meer voor de arme kinderen, want dit had de pastoor altijd uit eigen zak bijgepast, om zo de armenkas te ontlasten.

In 1882 werd het pand Hoornoord (tegenwoordig 'De Nonnerie') aan de Langegracht aangekocht, dat meer ruimte bood, ook voor een school, door de grote tuin erachter, die doorliep tot aan de Achterweg (Nassaustraat).

In 1883 konden de zusters het pand betrekken, waar zij nog steeds bejaarden verpleegden, die echter niet meer armlastig waren. Er is dan namelijk sprake van 'inkopen', hetgeen op kapitaal-krachtige oude dames wijst. Endelhoven werd in een publieke veiling verkocht.

Intussen werden achter Hoornoord, vanaf nu Mariagesticht genaamd, twee scholen opgericht. Een meisjesschool, die in 1883 klaar was en een jongensschool, die in 1884 in gebruik kon worden genomen.

In 1906 was het aantal leerlingen zo gegroeid, dat er vier lokalen moesten worden bijgebouwd.

In 1926 overleed Zr.Calacance, die sinds 1869 aan de school verbonden was. Op de jongensschool geeft dan meester J.G.Suring les, die tot de zomer van 1933 is verbonden aan het R.K. onderwijs in Maarssen.

Vlak voor de Tweede Wereldoorlog zijn er op de jongensschool 106 en op de meisjesschool 124 leerlingen.

De oorlogstijd, is de tijd dat Hanne Reith op school was. Een tijd waaruit geen schoolfoto's zijn overgebleven om de doodeenvoudige reden dat er tijdens de oorlogsjaren geen geld en geen materiaal was om foto's te maken. Hanne herinnert zich nog goed het verplicht bijwonen van de Mis, voor de aanvang van de lessen. Over de volledige scheiding tussen jongens en meisjes heeft ze zich indertijd niet verwonderd, dat hoor-

de zo. Er werd nog voornamelijk binnen de katholieke gemeenschap geleefd, men deed de boodschappen bij katholieke winkeliers. Het viel dan ook niet op dat het bij mensen, die lid waren van een andere kerk, anders toeging.

Een aardige anekdote is nog dat Hanne, vanwege de kou, gekleed in een lange broek naar de bewaarschool ging, vanwaar zij onmiddellijk weer naar huis werd gestuurd om over de broek heen een rok aan te trekken.

Nu kijkt Hanne geamuseerd terug op de preutsheid, die achter dit alles stak en ziet het als een belevenis die paste in die tijd.

Na de oorlog komen er grote veranderingen

In 1952 begint de bouw van een nieuwe jongensschool aan de Gerard Doustraat. In 1959, op 1 augustus, nemen de zusters, grondleggers van de R.K.school in Maarssen, afscheid. Intussen hadden zij de meisjesschool van een naam te voorzien, 'De Julia Billiard school', de naam van de oprichtster van hun orde. Een niet zo gelukkige keuze, want in de volksmond zou dit al gauw 'de biljartschool' worden.

Nadat de zusters vertrokken waren, kwam er voor het eerst ook een man aan het hoofd van de meisjesschool te staan. Er was toen nog een sollicitatiegesprek voor nodig met het kerkbestuur en zo werd de heer F. v.d.Geyn schoolhoofd van de meisjesschool.

In 1964 wordt de Scholenstichting Pastoor Ariëns opgericht, die de taak van het kerkbestuur met betrekking tot het R.K. onderwijs te Maarssen overneemt.

Nu wordt ook het besluit genomen over te gaan op gemengd onderwijs. Half juli 1971 verlaten de laatste, niet gemengde, zesde klassers de school.

In 1965 opent een nieuwe meisjesschool haar deuren aan de Huis Ten Boschstraat, de Sinte

Geerteschool en er komt een nieuwe jongensschool aan de G. Doustraat, de Ariënschool. De na-oorlogse bevolkingsuitbreiding maakte dit noodzakelijk.

Zelfs wordt er nog een derde R.K. lagere school gesticht, de Kardinaal Alfrinkschool.

In 1985 wordt het basisonderwijs een feit, integratie van kleuter- en lageronderwijs. Zo ontstaat uit de kleuterschool Sint Janneke en de lagere school Sinte Geerte, de R.K. basisschool Jan Geerte.

Daarna worden in een landelijke bezuinigingsactie op onderwijs de bestaansnormen aangescherpt: De nota 'Toekomst en Bereikbaarheid'. Er blijft nu uiteindelijk één R.K. Basisschool over in Maarssendorp in de Huis Ten Boschstraat, 'De Pionier', een fusie tussen de Ariënschool en de Jan Geerteschool. Wegens de vergrijzing in het dorp, en gemeentelijke bezuinigingen, was de Alfrinkschool al eerder opgeheven.

Marja Hatzmann

* Pastoor Wilhelmus H.A. van Bijleveld. 1833-1877.

Kanunnik (1858), Ridder (1860), Vicaris (1868), Proost (1873).

Bronnen:

Een eeuw Heilig Hart Parochie Maarssen, J. van Veldhuizen

Jubileumgedenkbokje Maria Dommer 1790-1840, uitgave 1992, A. Ettehoven.

NIEUWJAARSGROET 1931

aangeboden door den vuilnisman
W. H. HOEVERS.

Boem! Daar dreunt hij van den toren, den laatsten slag van 't oude jaar
En voor de klank is weggestorven staat het nieuwe al weer daar,
Vrengdeschoten hoort men knallen in het middernacht'lijk uur,
Nieuwsjaarswensen luide schallen van familie, vriend en buur.
Ach, wat zijn de menschen aardig en wat houden ze van mekaar
Men zou zeggen, dat de wereld is een paradijs voorwaar!
Als mijn dagelijksche schoonmaak in ons dorp dan is verricht
En mijn edel ros gestald is badend in een zee van licht,
Kan ik wel eens zitten mijn'ren op zoo'n laatste dag van 't jaar
Over wat er mocht gebeuren, rampen hier en rampen daar!
Velen gingen ons dorp verlaten, velen kwamen er ook in!
De wreede dood sloeg veel hyaten in 't gelukkig huisgezin!
Ja, toch op zoo'n oudejaarsavond komt je alles voor den geest,
Wat je hart stende tot vrengde of tot droefenis is geweest
Als je thans een krant ter hand neemt, wordt je angstig en bevreesd,
Werkeloosheid, diefstal, oorlog! dat is alles wat je leest.
Indien ik het kon veranderen, wel dan deed ik het subiet,
Maar wat de volkenbond niet klaar speelt, dat kan HoEVERS zeker niet!
Maar komaan, thans niet zoo somber op den eersten dag van 't jaar.

Hier leven wij nog steeds gelukkig! er is toch één Maarssen maar!
 Want hoe of wij 't ook bekijken, Maarssen gaat toch steeds vooruit,
 Onzo raad nam voor de toekomst toch zoo menig goed besluit.
 De Breedstraat krijgt een extra beurtje, 't wordt compleet een boulevard
 Rij aan rij staan dan de bakken netjes op het nieuw trottoir!
 Ook de vaargeul voor de Kerk zal niet heel lang meer bestaan
 En kunnen de kerkbezoekers droogvoets in den tempel gaan.
 Als je kachel niet wil branden en je hebt last van de kou,
 Ga je naar het bus-station heen met je kind'ren en je vrouw.
 In 't wachtklokaal daar brandt de kachel, gezellig zit je daar en knus,
 En je wacht maar heel geduldig op de allerlaatste bus!
 De winkelstand gaat ook wat beter, winkels komen overal,
 Ik hoor, dat er nu weer een tweetal op de Kaatsbaan komen zal.
 Ook de sport wordt niet vergeten, 't maakt de kind'ren hard als staal
 Daarom komt voor alle scholen een nieuw gymnastieklokaal.
 De doodenakker aan den straatweg ziet er prachtig uit gewis,
 Maar hoe minder hij gebruikt wordt des te liever liet mij is
 De brandweer is nog steeds slagvaardig en de trots der burgerij,
 Houdt nog steeds haar oefeningen, maakt de kleine kind'ren blij.
 Ook het Wijkgebouw voor zieken wordt dit jaar opengesteld,
 Lang gewacht maar toch gekregen zij met dank hierbij vermeld!
 Ja, het is hier nog zoo slecht niet, iedereen heeft goed zijn brood,
 Ach, wij leven hier gozellig allen saam in Abraham's schoot!
 Moge negentien een en dertig voor U allen, groot en klein,
 Een jaar van oprechten zegen, van geluk en voorspoed zijn!
 'k wensch aan u, heer Burgemeester, alles wat uw hart begeert!
 Blijft met allen die u lief zijn door ramp of ziekte ongedeerd!
 Aan de raden der gemeenten Maarssen en ook Maarsseveen
 Aan de Geestelijke leiders en d' onderwijzers ook meteen
 Wensch ik dat Gods beste zegen over aller werken daal!
 Want van hun succesvol werken profiteeren w' allemaal.
 Burgers en Burgeressen, veel geluk in 't nieuwe jaar!
 En maak, (wat ik U mag verzoeken) de vuilnisbakken niet te zwaar!

Met toestemming en goedkeuring van de
 WelEd. Achtb. Heer Burgem. van Maarssen en Maarsseveen.

Schuilman's Drukkerij, Maarssen. Tel. 36

Nieuwjaarswens

In mijn jeugd, de tijd tussen de twee wereldoorlogen, bezorgde de vuilnisman, op Nieuwjaarsdag bij iedere inwoner van Maarssen zijn nieuwjaarswens.

Het was de bedoeling dat hij dan een footje ontving.

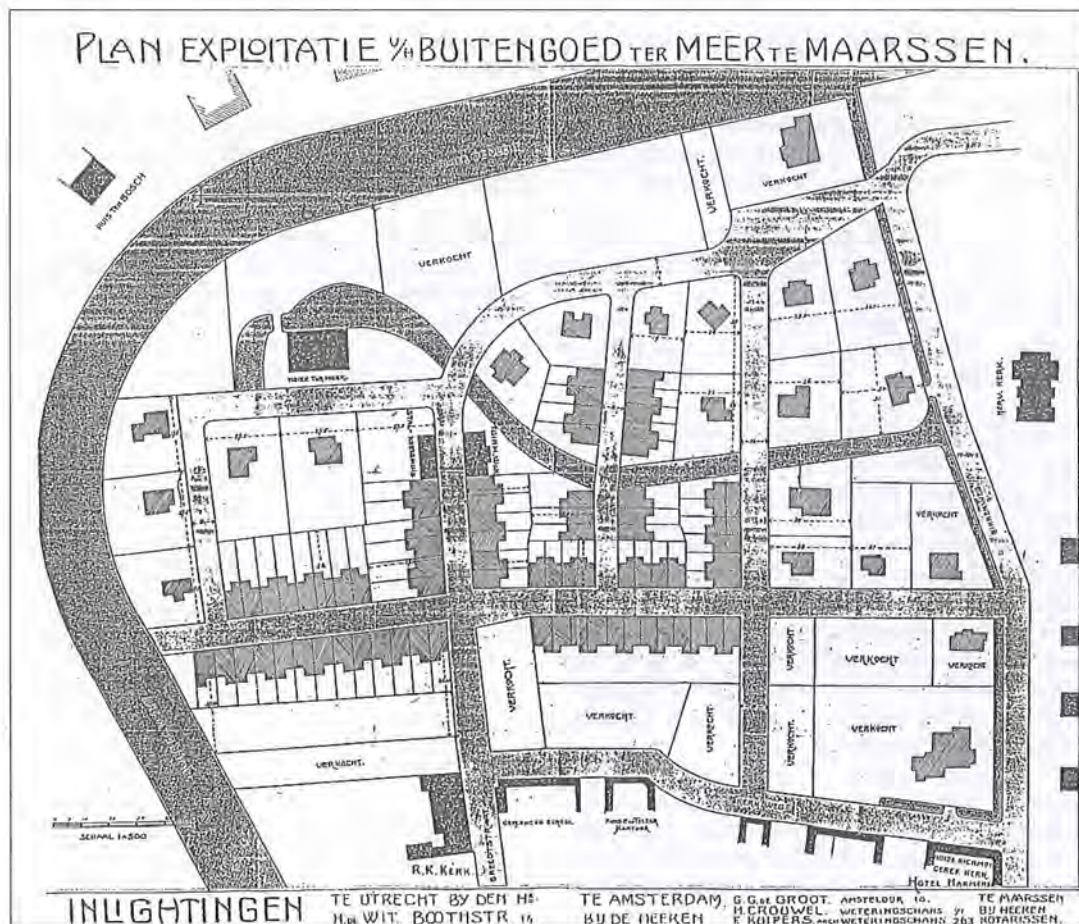
Maarssen had in die tijd één vuilnisman, die met paard en wagen het vuilnis in het hele dorp ophaalde.

'Hoever's' is de enige naam, die ik me nog kan herinneren.

In het archief van de gemeente Maarssen bevinden zich nog enige wenssen, ook het Museum Maarssen bezit er drie, alle van verschillende jaren. Vele zijn verloren gegaan.

In het eerste periodiek van 1996 de nieuwjaarswens van 1931.

A.H. Hogenhout-Hofman

Het landgoed Ter Meer

deel 3

Bij het regelmatig zoeken naar gegevens omtrent het landgoed Ter Meer, na 1900, in het archief van onze gemeente, werd ik verrast door een exploitatieplan, dat u bij dit artikel ziet afgedrukt. Jammer genoeg is niet meer te achterhalen uit welk jaar het precies afkomstig is, maar het moet wel van het begin zijn van de exploitatie van het landgoed. De oorspronkelijke plaat is 100 - 80 centimeter groot.

Op zich is het een goed plan, goed leesbaar. Er is duidelijk op aangegeven waar de bebouwing moet komen en van welke soort zij moet zijn. Ook de wegbreedten zijn ingevuld, evenals de plaats van het landgoed en de opstallen, al of niet gesloopt en zelfs de beek heeft haar plaatsje gekregen.

Je kunt echter goed zien dat het ontwerp uit het

begin van deze eeuw stamt, toen hield men nog geen rekening met openbaar groen, parkeerplaatsen, nutsgebouwen en kinderspeelplaatsen. De ligging van de wegen is redelijk overeenkomstig de huidige situatie, behalve dan de Termeerweg, die loopt nu niet helemaal door tot de Parkweg, zoals hier staat afgebeeld. Ook de Beekweg is uiteindelijk niet doorgetrokken tot de

Raadhuisstraat. N.B. Wat op deze tekening Kerkweg heet, noemen wij Raadhuisstraat en datgene wat is aangegeven als Binnenweg, heet nu Kerkweg. Waarschijnlijk was de aanleg van zoveel wegen bedoeld om de vele geplande villa's elk een voorname plaats te kunnen geven.

Wat zouden toch de achtergronden zijn geweest van dit plan? Was het misschien de bedoeling, hiermee het verdwijnen uit het dorp, van het eens zo rijke landgoed Ter Meer, te compenseren. Het is jammer dat we dat niet meer kunnen achterhalen.

Voor het middenterrein is gekozen voor een gesloten bebouwing met middenstandswoningen. Een eis was hierbij dat de woningen beneden drie vertrekken hadden en een verdieping. Van dit type zijn er uiteindelijk een groot aantal gebouwd, zoals we nu nog kunnen zien.

Het geheel komt wat geforceerd over. Van het totale oppervlak is slechts een vierde deel voor bebouwing bestemd (15000 m²), waarop in het totaal honderd woningen zijn gepland. Dat betekent dat er per woning, inclusief de achtertuin, maar 150 m² beschikbaar is.

Bij de tekening bevindt zich in het archief een dik dossier, met tientallen brieven, waarin men kan lezen over de onderhandelingen die de eigenaren van het buitengoed met de gemeente en de provincie voerden, over de bebouwing. Al snel werd er een naamloze vennootschap opgericht 'Park Maarssen' genaamd, die voor haar plannen goedkeuring nodig had van Provinciale Staten. Evenals tegenwoordig was ook toen het parool van de Provincie : Geen lapwerk, goedkoop blijft duurkoop. Dit is een van de redenen, dat men zich niet altijd aan deze exploitatie tekening heeft gehouden.

De bebouwing ziet er nu toch wel wat anders uit, dan eerst was aangegeven. Het blijkt dat er uiteindelijk minder villa's zijn gebouwd, dan oorspronkelijk de bedoeling was. Er is op een zeker moment overeenstemming bereikt tussen gemeente, provincie en de exploitanten om af te zien van verdere voortzetting van dit plan. Er bleek in die tijd toch niet de verwachte belangstelling voor de vele geplande villa's. De bouw van de villa's voor de burgemeester, de dokter en de notaris, gelegen op de hoeken van Kerkweg, Emmaweg en Raadhuisstraat, leverde geen

moelijkheden op, die percelen waren al snel verkocht.

Je vraagt je dan af of er in ons oude, historische dorp in die tijd wel behoefte was aan al die woningen voor de beter gesitueerden?

De conclusie die aan het voorgaande kan worden verbonden is, dat dit pretentieuze plan misschien beter geschikt geweest zou zijn als buitenwijk van een kleine stad.

(wordt vervolgd)

A.J.Mook sr.

Op de plek van het Huis ter Meer zelf, verrees jaren later het nieuwe postkantoor, dat intussen al niet meer als zodanig wordt gebruikt. Ook dat ging niet zomaar, zoals u kunt lezen uit de brief die hierbij is afgedrukt. Hieruit blijkt, dat het bestuur van onze gemeente toendertijd hoge eisen stelde aan bebouwing langs de Vecht.

GEMEENTEBESTUUR VAN
MAARSSSEN.

No.

MAARSSSEN. 21 Maart 1939.

Onderwerp: Terrein postkantoor Maarssen.

Antwoord op brief van 16 November
1938 no 21248.

*Men wordt verzocht bij de beantwoording, dagteekening en nummer
van dit schrijven te vermelden.*

Burgemeester en Wethouders der gemeente Maarssen hebben de eer U te berichten dat Uw verzoek om een Post- en Telegraafgebouw te mogen stichten op het daarvoor door U gekochte terrein, kadastraal bekend sectie A no 3018, op de daarbij overgelegde teekening aangegeven en het verslag van het door den Wethouder Van Voorst van Beest op den 4en Februari j.l. met het Hoofdbestuur der P.T.T. te 's Gravenhage daarover gevoerde onderhoud een punt van zeer ernstige bespreking hebben gevormd in den Raad dezer gemeente.

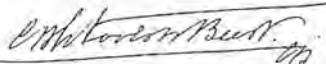
Op het door U aangekochte terrein is gevestigd een servituut, waarbij is bepaald dat daarop slechts eerste klas villa's mogen worden gebouwd. Wordt van deze bepaling ontheffing verleend, dan zou moeten vaststaan dat het door U te plaatsen gebouw van een zoodanige architectuur zal zijn dat het wat de fraaiheid en den vorm betreft met een eersteklas villa is gelijk te stellen. De ontwerper van het nieuwe postkantoor zal er rekening mee moeten houden dat zoowel de gevel aan de Vechtzijde als die aan de straatzijde fraai van aanzien is en dat het geheele gebouw goed past in de landelijke omgeving, in het hartje van ons dorp. Een gebouw, dat het uiterlijk zou hebben van een betonnen blokkendoos of een aaneenschakeling van platte kisten, zou niet door ons worden toegelaten.

In het vertrouwen dat U erin zult slagen om een sierlijk, in de omgeving passend postkantoor te bouwen, dat naar ons oordeel het aanzien der gemeente op die plaats zal verhoogen, is de Raad bereid Uw verzoek in te willigen. Door een grondig overleg van Uw architect met ons college zal naar wij hopen ten aanzien van den bouw volledige overeenstemming worden bereikt.

W

Burgemeester en Wethouders voornoemd,

AAN het Hoofdbestuur van den
Rijksgebouwendienst
den Haag.

 , Burgemeester

 , Secretaris.

Inhoudsopgave orgaan van de Historische Kring Maarssen 22e jaargang 1995

A.B.R. du Croo de Vries	Leden van de familie Van Lier als kerkbestuurders van de Israëlitische Gemeenten van Maarssen en Utrecht	blz. 36
H. van Bommel	De Vereniging Vrijwillige Brandweer Maarssen in de periode 1940-1945	blz. 29
C.W.P. Bloemendaal	Het dagelijks leven in een 'uithoek' van Maarssen	blz. 56
M.C. Hatzmann-Scheltema	Excelsior 1900-1095	blz. 58
L. Heus	Mondaccordeonvereniging BRAVO 1931 - 1939	blz. 34
A.H. Hogenhout-Hofman	Bij de voorplaat	blz. 2
	Een praatje bij een plaatje	blz. 44, blz. 65
J.F.P. Kottman	Archeologische vondsten aan de Parkweg	blz. 76
R. van Maanen	Het tiendblok De Gouden Hoef en de Merehofstede	blz. 19
A.J. Mook sr.	Herinneringen aan mijn jeugd rond Huis Ter Meer	blz. 35
	Het Landgoed Ter Meer	blz. 54, blz. 83
H. Sagel	Gesprek tussen een heer en zijn meid	blz. 18
C. Schaper (bewerkt door M.C.Hatzmann-S.)	UT en UTD te Maarssen	blz. 10
Drs.W. Smits	De Gaarkeuken	blz. 31
J.W.Verhoef	De benoeming van Burgemeester Eggink	blz. 5
	De Doleantie : Een inleiding Theologische onenigheid	blz. 79
B.J.Visschedijk	Kringnieuws	blz. 1, 21, 41, 61
E.A.J. v.d. Wal	Water en blubber als wapen	
	De Nieuwe Hollandse Waterlinie	blz. 66
Werkgroep Periodiek	Het jaar 1975 in Maarssen uit VAR en Vechtstroom	blz. 27, 75
Varia	Kring Kroniek	blz. 3, 23, 43, 62
	Bibliotheek, Nieuwe aanwinsten	blz. 4, 24, 43, 64
	Boeken van de plank	blz. 5, 25, 43, 64
	Inhoudopgave orgaan HKM, 21e jaargang 1994	blz. 20
	Oproep Nationale Molendag	blz. 26
	M.C. Hatzmann-Scheltema, introductie	blz. 23
	K.E.Driehuis, introductie	blz. 42
	Ingezonden mededeling,	
	De Vecht en andere gedichten,	
	Kees Klap	blz. 26
	Krantenartikel, Feeding the Dutch	blz. 32
	Museum Maarssen, dagboek van Sien Heil	blz. 33
	Oproep aan de lezers !	blz. 55

Herinneringen
die
niet vergaan.

Speciaalzaak luxe geschenken

A.v.d. Bosch-Olijve
Diependaalsedijk 1 b
3601 GH MAARSSSEN
Tel.: 0346-561632

SWAROVSKI
SILVER CRYSTAL

RADIO - T.V. ELECTR. HUISHOUDELIJK

+ VOORDEEL + VAKMANSCHAP

+ KWIEKE SERVICE

radio en t.v. speciaalzaak

elektron

Nassastraat 9-11,
3601 BA Maarssen
telefoon: 0346-562081

hülsta®

Hét meubelmerk.

Historie kunt u op veel plaatsen in Maarssen vinden.

Ook bij Van Waay Woon-Art

Zo zijn wij één van de oudste dealers van Hülsta in Nederland.

Deze en vele andere tijdloze en moderne merkmeubelen laten wij u graag zien en voelen

van Waay Woon-Art
Nassastraat 18 - Maarssen

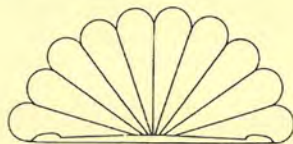
tel.: 0346-561897

**Zet de tijd even stil
voor een bezoek
aan Café Ome Klaas.**

Aan de Vecht, in een historisch stukje Maarssen, ligt Café Ome Klaas. Een café met een traditie die terug gaat tot 1780. Daar kunnen de stamgasten van Ome Klaas u alles over vertellen. Onder het genot van een borrel of tijdens een partijtje biljart. Overdag en in de kleine uurtjes. In Café Ome Klaas kent gezelligheid geen tijd.

Misschien wilt u eens spelen op Nederlands oudste kegelbaan. Of heeft u iets te vieren met vrienden of familie? Ome Klaas maakt van uw partijtje een feestelijke avond. Met een Oud Hollandse maaltijd, barbecue of een koud buffet. Of wellicht heeft u zelf een smakelijke suggestie. Als u van te voren even belt, zorgen wij dat alles naar wens is.

Café Ome Klaas

Al gezellig sinds 1780.

Langegracht 43, Maarssen. Tel.: 0346-561409.